

Bogusław ŚLUSARCZYK

Uniwersytet Rzeszowski

Bożena SOWA

Uniwersytet Rzeszowski

Anna BEM

Uniwersytet Rzeszowski

GOSPODARCZE KONSEKWENCJE SEPARATYSTYCZNYCH DZIAŁAŃ KATALONII W 2017 ROKU

Abstrakt:

Od ponad 200 lat Katalonia sygnalizowała aspiracje uzyskania niezależnej państwowości. Dążenia niepodległościowe Katalonii mają charakter patriotyczny oraz są prowadzone już od wielu lat w wielu segmentach życia. Wydarzenia mające miejsce w Katalonii w 2017 r., w związku z referendum niepodległościowym, stanowiły kulminację dążeń niepodległościowych tego regionu na przestrzeni ostatnich stu lat. Referendum z 2017 roku i ogłoszenie przez Katalonię niepodległości wpłynęło negatywnie na stabilność polityczną i społeczno-gospodarczą regionu. W artykule dokonano analizy ekonomicznych skutków działań separatystycznych w 2017 roku.

Słowa kluczowe: gospodarka, Hiszpania, Katalonia, separatyzm.

Wprowadzenie

Katalonia to jedna z kilkunastu Wspólnot Autonomicznych Królestwa Hiszpanii. Dążenia niepodległościowe Katalończyków mają charakter wielowymiarowy. Aby w pełni zrozumieć problematykę sporu pomiędzy Katalonią a Madrytem, należy wziąć pod uwagę wiele czynników. Politolodzy, socjologowie i ekonomiści zwracają uwagę na zagadnienia związane z historią, polityką, gospodarką, a także względami przynależności kulturowo-etnicznej (Kochanecki, 2018). M.M. Mol (2019, s. 23) podkreśla, że Katalonia *w przeciwieństwie do zbrojnego, krwawego, ideologicznego separatyzmu Kraju Basków, dochodzi swoich praw, podpierając swoje racje aspektami polityczno-gospodarczymi. Niezależność Katalonii jest regulowana przez Konstytucję Hiszpanii oraz Statut Autonomiczny Katalonii.*

Katalonia - to szósty pod względem wielkości region Hiszpanii, zajmuje ok. 6,3% jej terytorium i składa się z czterech prowincji: Tarragony, Girony, Lleidy oraz Barcelony, będącej stolicą regionu. Obszar ten zamieszkuje około 7,5 miliona osób, co stanowi w przybliżeniu 16% mieszkańców kraju. Przez szereg lat tendencje niepodległościowe Katalonii postrzegano głównie jako konflikt polityczny nie zagrażający żadnej ze stron, a Unia Europejska traktowała dążenia separatystyczne Katalończyków jako wewnętrzną rozgrywkę polityczną. Od wielu lat dążenia niepodległościowe Katalonii są zaspokajane przez rząd hiszpański przez przyznawanie coraz szerszej autonomii politycznej dla tej części kraju. M.M. Mol twierdzi, że na obszarze Hiszpanii występuje struktura, którą można określić mianem quasi-unitarnej, a Hiszpanie rozpatrują swój status przynależności narodowej i etnicznej najpierw w kategoriach regionalnych, a dopiero w dalszej kolejności na poziomie kraju. Mieszkańcy Katalonii z dumą określają się Katalończykami, dodając że są również Hiszpanami (op.cit., s. 180-183)

Obecnie Katalonia posiada najszerszą w swoich dziejach autonomię, a także największą odrębność z pozostałych regionów w Hiszpanii. Wraz z nadejściem 2017 roku nastąpiło duże zaognienie się relacji między Madrytem, a Barceloną. Wbrew prawu konstytucyjnemu Hiszpanii i nakazaniu zaniechania referendum, za sprawą ówczesnego katalońskiego premiera Carlesa Puidgemonta, w dniu 1 października 2017 roku przeprowadzone zostało głosowanie w sprawie niepodległości Katalonii. Doszło do zamieszek, a w starciach ucierpiało prawie 900 osób.

Rząd kataloński kilka dni później przedstawił opinię publiczną wyniki referendum. Uczestniczyło w nim 2 286 217 mieszkańców Katalonii, co przełożyło się na frekwencję na poziomie 43,03%. Za niepodległością regionu i ustanowieniem republiki opowiedziało się 90,18% uczestniczących w głosowaniu, a 7,83% wyborców było temu przeciwne. W dniu 27 października 2017 roku Carles Puidgemont ogłosił niezależność Katalonii od Hiszpanii. Zapoczątkowało to hiszpański kryzys konstytucyjny, który pociągnął za sobą nie tylko konsekwencje ekonomiczne, ale także polityczne i społeczne. Poniżej przedstawiono wpływ, jaki na poszczególne parametry gospodarcze Katalonii i Hiszpanii wywarły wydarzenia z 2017 roku.

Produkt krajowy brutto i dochody ludności

Produkt krajowy brutto w Hiszpanii wykazuje tendencję wzrostową od 2013 roku, a w 2017 roku jego tempo wzrostu wyniosło ponad 4%, co oznacza, że Hiszpania była jednym z krajów Europy, który najlepiej się odbudowywał po kryzysie finansowym. W 2018 roku ta tendencja wzrostowa była jeszcze widoczna, lecz nie tak jak w poprzednich latach (ok. 3%). Analizując lata 2017 - 2018 można stwierdzić, że nie ma podstaw uzasadniających twierdzenie, że

działania separatystyczne miały wpływ na zmianę poziomu PKB w Hiszpanii (tab. 1).

Tab. 1. Dynamika PKB w latach 2014-2018 (w %)

Lata	Katalonia	Hiszpania
2018	2,60	2,40
2017	3,30	2,90
2016	3,40	3,00
2015	3,90	3,80
2014	1,80	1,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Instytut Statystyczny Katalonii, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10130&col=2&lang=en> (dostęp: 16.03.2020).

Malejące od 2016 roku tempo rozwoju gospodarczego szczególnie widoczne było w roku 2018. Przyczyną tego było pogorszenie się kondycji gospodarki spowodowane zmianą rządu i obawami inwestorów przed separacją Katalonii. Mimo to, udział Katalonii w gospodarce Hiszpanii utrzymuje się na poziomie ponad 19%, przy czym w latach 2016-2018 zaznaczył się nieznaczny spadek (o zaledwie jeden promil). Od lat Katalonia wyróżnia się na gospodarczej mapie swojego kraju dzięki rozwiniętemu przemysłowi, wymianie handlowej oraz turystyce. W Katalonii dochód przypadający na 1 osobę jest wyższy niż średni dochód mieszkańca Hiszpanii. Wielki potencjał wytwórczy i zaangażowany w inwestycje kapitał jest solidnym argumentem uzasadniającym dążenia do samowystarczalności i niepodległości regionu katalońskiego (Mol, op.cit., s. 51).

Według danych Narodowego Instytutu Statystycznego (*El Instituto Nacional de Estadística*), Katalonia należy do czterech najbogatszych wspólnot autonomicznych Hiszpanii (tab. 2). Bardzo dobra sytuacja Katalonii widoczna jest także w danych obrazujących dochody gospodarstw domowych (tab. 3).

Średni roczny dochód netto gospodarstw domowych w 2019 roku w Hiszpanii jest o blisko 2000 euro niższy niż w Katalonii. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że poziom życia mieszkańców Katalonii jest wyższy niż stopa życiowa przeciętnego mieszkańca Hiszpanii. Co więcej, region osiągał tak dobre wskaźniki przez cały analizowany okres i z roku na rok je poprawiał. Pozwoliło to władzom Katalonii na stwierdzenie, że Katalończycy „pracują” na rzecz pozostałych regionów Hiszpanii, poza tym osiągają lepsze wskaźniki ekonomiczne niż inne regiony kraju. Katalonia jest więc zdolna do samodzielnego funkcjonowania na arenie geopolitycznej Europy, co stanowiło uzasadnienie dążeń separatystycznych.

Tab. 2. PKB per capita w latach 2014-2018 w euro

	2014	2015	2016	2017	2018
Hiszpania	22 780	23 290	23 970	24 999	25 854
Wspólnota Madrytu	31 004	31 812	32 723	33 809	34 916
Kraj Basków	29 683	30 459	31 805	33 088	34 079
Nawarra	28 124	28 682	29 807	30 914	31 809
Katalonia	26 996	27 663	28 590	29 936	30 769
La Rioja	24 998	25 507	25 692	26 044	26 833
Aragonia	24 957	25 552	26 328	27 403	28 640
Baleary	23 931	24 394	24 870	25 772	26 764
Kastylija i Leon	21 727	21 922	22 649	23 555	24 397
Kantabria	20 855	20 847	21 553	22 513	23 817
Asturia	20 334	20 675	20 910	22 046	23 087
Wspólnota Walencji	20 073	20 586	21 296	22 055	22 659
Galisja	19 954	20 431	21 358	22 497	23 294
Murcja	18 529	18 929	19 411	20 585	21 134
Wyspy Kanaryjskie	19 581	19 900	19 867	20 425	21 031
Kastylija - La Mancha	18 307	18 354	18 591	19 681	20 645
Ceuta i Melila	18 550	19 399	19 446	19 524	20 032
Andaluzja	16 884	17 263	17 651	18 470	19 132
Estremadura	15 752	16 166	16 369	17 262	18 174

źródło: Narodowy Instytut Statyczny Hiszpanii, *España en cifras* –wybrane wydania, https://www.ine.es/prodyser/esp_a_cifras/2017/files/assets/common/downloads/publication.pdf (dostęp: 28.02.2020).

Tab. 3. Średni roczny dochód netto gospodarstw domowych w latach 2014-2018 w euro

Katalonia			
	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
2018	13 792	12 902	13 338
2017	12 747	12 678	12 712
2016	12 998	12 335	12 660
2015	12 468	12 104	12 283
2014	12 271	12 141	12 205
Hiszpania			
	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
2018	11 549	11 279	11 412
2017	11 153	10 998	11 074
2016	10 766	10 651	10 708
2015	10 479	10 361	10 419
2014	10 469	10 315	10 391

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Instytut Statyczny Katalonii, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10409&t=201800&col=1&lang=en> (dostęp: 18.03.2020).

Inflacja

Kolejnym miernikiem stosowanym w analizie sytuacji gospodarczej krajów jest stopa inflacji. Zjawisko inflacji mierzone jest jako wzrost średniego poziomu cen w analizowanym okresie. Poziom inflacji w ostatnich latach w Hiszpanii jest stabilny, oscylując między 1% a 2%. Poziom inflacji (po 2017 roku) wzrósł w Katalonii o 1,90 %, co stanowi minimalną zmianę poziomu inflacji tego kraju i nie wskazuje na to, że działania w regionie miały jakikolwiek wpływ na poziom inflacji na terenie całej Hiszpanii (zob. tab. 4).

Tab.4. Poziom inflacji w latach 2014-2018 w % (2016=100%).

	Katalonia	Hiszpania
2018	104,10	103,70
2017	102,20	102,00
2016	100,00	100,00
2015	99,90	100,20
2014	100,10	100,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Instytut Statystyczny Katalonii, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10469&t=201800&col=1&lang=en> (dostęp: 29.02.2020).

Analizując dane statystyczne można zauważyć, iż poziom inflacji w ostatnich dwóch latach jest stabilny i nie zagraża gospodarce. Inflacja ma charakter pelzający i nie wywołuje skutków negatywnych, zarówno dla równowagi finansów publicznych, jak i poziomu życia społeczeństwa.

Stopa bezrobocia

Po kryzysie finansowym z 2007 roku poziom bezrobocia w Hiszpanii był alarmujący przekraczając 25% w 2013 roku. W ostatnich latach jego poziom jest dużo niższy, ale niestety dalej jest dwa razy wyższy od średniej europejskiej. Analizując ostatnie dwa lata po działaniach podjętych przez Katalonię, poziom bezrobocia ma tendencje malejącą i w 2018 roku osiągał ponad 14%. W pierwszych miesiącach 2019 roku jej poziom dalej malował. Stopa bezrobocia w Katalonii jest niższa o kilka punktów procentowych niż ogółem w Hiszpanii (tab. 5). Ponieważ tendencja, która jest zauważalna w poprzednich latach utrzymuje się, więc można stwierdzić, że działania separatystyczne Katalonii nie miały dużego wpływu na wskaźnik bezrobocia.

Dane statystyczne wskazują więc, że kryzys polityczny z 2017 roku nie odbił się znacząco i nie przyniósł wzrostu bezrobocia ani w Hiszpanii ani Katalonii.

Tab. 5. Stopa bezrobocia w Hiszpanii w latach 2014- 2019 (w %)

Katalonia															
	Ogółem	16-64	16-24	25-54	>55 lat	Mężczyźni	16-64	16-24	25-54	>55 lat	Kobiety	16-64	16-24	25-54	>55 lat
2019	11,0	11,1	26,2	9,7	9,9	10,6	10,7	28,3	9	9,3	11,5	11,5	23,8	10,4	10,6
2018	11,5	11,6	27,7	10	10,6	10,9	11,1	29,6	9,2	9,9	12,1	12,2	25,4	10,9	11,4
2017	13,4	13,5	30,4	11,8	13,5	12,5	12,6	32,5	10,8	11,6	14,4	14,4	27,9	12,9	15,8
2016	15,7	15,8	34,3	14,2	14,8	14,6	14,7	35,5	12,9	13,7	16,9	17	32,9	15,7	16,1
2015	18,6	18,7	42,3	16,5	18,2	17,8	17,9	44,6	15,4	17,9	19,4	19,5	39,8	17,7	18,7
2014	20,3	20,4	47,1	18,3	17,1	20,6	20,8	48,5	18,3	18,7	20	20,1	45,6	18,4	15,2
Hiszpania															
	Ogółem	16-64	16-24	25-54	>55 lat	Mężczyźni	16-64	16-24	25-54	>55 lat	Kobiety	16-64	16-24	25-54	>55 lat
2019	14,1	14,20	32,5	12,9	12,2	12,4	12,5	30,9	11	11,3	16,0	16,1	34,5	15	13,5
2018	15,3	15,4	34,3	14	13,3	13,7	13,8	35,2	12,1	12,3	17,0	17,1	33,3	16,2	14,6
2017	17,2	17,3	38,6	15,9	14,8	15,7	15,8	39,6	13,9	14,3	19,0	19,1	37,4	18,2	15,4
2016	19,6	19,7	44,4	18,2	16,4	18,1	18,2	44	16,3	16,2	21,4	21,5	44,9	20,3	16,7
2015	22,1	22,2	48,3	20,6	17,9	20,8	20,9	48,7	18,9	17,8	23,5	23,7	48,0	22,4	18,0
2014	24,4	24,6	53,2	22,8	19,3	23,6	23,7	53,4	21,7	19,7	25,4	25,5	52,9	24,1	18,8

Źródło: Źródło: opracowanie własne na podstawie: Instytut Statystyczny Katalonii, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10388&col=1&lang=en> (dostęp: 21.03.2020).

Dług publiczny

Dług publiczny to skumulowana kwota zaciągniętych przez państwo do tej pory (niespłaconych) pożyczek (Mankiw, Taylor, 2009, s. 123). W tabeli 6 można zaobserwować, że rozmiary długu oraz dług per capita ma tendencję wzrostową, jednak relacja długu w stosunku do PKB kraju zmniejszyła się o prawie 1% w skali roku. To oznacza, że PKB wzrosło o 1% więcej niż wielkość długu publicznego.

Sytuacja gospodarcza w Hiszpanii pogarszała się od lat 80-tych XX wieku. Już wtedy odnotowano ujemne saldo na rachunku obrotów bieżących. Od roku 2008 dług publiczny wzrósł niemal trzykrotnie. Wzrost zadłużenia publicznego jest konsekwencją przede wszystkim chronicznego deficytu sektora finansów publicznych. Kiedy wprowadzono nową walutę, euro, dług publiczny zaczął gwałtownie wzrastać. Wynikało to przede wszystkim ze wzrostu krajowego popytu, a to przelożyło się na wzrost zadłużenia sektora prywatnego i państwowego. Dodatkowo, wzrostowi płac nie towarzyszył wzrost wydajności pracy (Kubin, 2016).

Tab. 6. Dług publiczny w stosunku do PKB w % w latach 2014-2018

	Katalonia	Hiszpania	Unia Europejska
2018	33,90	97,60	80,00
2017	34,70	98,60	81,70
2016	35,10	99,20	83,40
2015	35,40	99,30	84,60
2014	32,80	100,70	86,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Instytut Statystyczny Katalonii, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10137&lang=en> (dostęp: 28.02.2020).

Dług publiczny Katalonii w ostatnich latach utrzymuje się na poziomie 32-35% PKB, podczas gdy analogiczne wskaźniki dla całej Hiszpanii są trzykrotnie wyższe (tab. 6). Różnica ta najprawdopodobniej przyczyniła się do wzmocnienia tendencji separatystycznych w Katalonii.

Deficyt budżetowy

Jednym z najważniejszych zadań jakie stoją przed władzami każdego z państw jest skoordynowanie polityki fiskalnej i utrzymanie równowagi pomiędzy przyszłymi wydatkami i wpływami do budżetu. Problem ten staje się trudniejszy do rozwiązania zwłaszcza w czasie kryzysów gospodarczych i innych zawirowań polityczno-społecznych. Deficyt budżetowy w uproszczeniu można określić jako niedobór dochodów niezbędnych do sfinansowania wydatków (Wierzbicka 2010, s. 35-38).

Tab. 7. Poziom deficytu budżetowego Hiszpanii w latach 2014-2018

Rok	Deficyt (M.€)	Deficyt (w % PKB)
2014	-61.056	-5,92 %
2015	-55.786	-5,18 %
2016	-47.953	-4,31 %
2017	-35.138	-3,02 %
2018	-30.495	-2,54 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://datosmacro.expansion.com/deficit/espana?fbclid=IwAR3YVvKEHFQJOaKI6ahLGy8-Mn2X2vGt0p5j8XMDfec4dUjZO6xd6cwdj82M> (dostęp: 12.01.2020).

W latach 2014-2018 poziom deficytu budżetowego w Hiszpanii zmniejszył się o połowę (tab. 7). Jest to zmiana znacząca i pozwalająca pozytywnie patrzeć w przyszłość.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne są uważane za jeden z najważniejszych czynników innowacyjności, wzrostu, a także nowoczesności gospodarki. Ich obecność wspiera transfer nowoczesnych technologii oraz sprzyja poprawie szeroko rozumianego rynku lokalnego. Znaczenie BIZ jest niezwykle istotne, gdy niedobór krajowych środków finansowych utrudnia lub wręcz uniemożliwia podejmowanie kolejnych inwestycji. Szansę na zmniejszenie luki o charakterze inwestycyjnym, innowacyjnym i modernizację oraz poprawę konkurencyjności regionu i kraju daje napływający kapitał zagraniczny zwłaszcza w formie inwestycji *greenfield* (Wolniak 2010). W związku z tym korzyści, jakie osiąga kraj goszczący, wykraczają poza wąsko pojmowany przywóz kapitału i w takim aspekcie należy je rozpatrywać. Często stymulatory i destymulatory BIZ określane są w literaturze przedmiotu walorami lokalizacyjnymi, które

przesądzać o wyborze miejsca, w którym dokonana zostanie inwestycja. W zależności od tego, jaki jest poziom atrakcyjności i ryzyka inwestycyjnego danego regionu, właściciel kapitału podejmuje decyzję o ulokowaniu inwestycji. Katalonia, na tle innych hiszpańskich regionów, wypada bardzo korzystnie pod względem atrakcyjności inwestycyjnej.

Tab.8. Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Katalonii i Hiszpanii w latach 2014-2018 w mln euro

	Katalonia	Hiszpania
2018	2985,60	46827,60
2017	3382,70	27346,10
2016	8273,40	26173,20
2015	5488,80	24802,90
2014	3 064,20	20 643,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Instytut Statystyczny Katalonii, <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10467&col=1&lang=en> (dostęp: 21.03.2020).

Z danych zawartych w tabeli 8 wynika, że do roku 2016 Katalonia była jednym z najatrakcyjniejszych regionów Hiszpanii, a wartość ulokowanego tam kapitału zagranicznego rosła szybciej niż wartość BIZ w Hiszpanii ogółem. Niestety, w 2017 roku w Katalonii wartość BIZ gwałtownie spadła, przy nieznacznym jej wzroście w całej Hiszpanii. Ma to oczywisty związek z zamieszczeniem politycznym. Bardzo silny przyrost inwestycji w Hiszpanii w 2018 roku pokazuje, że referendum w Katalonii nie było dobrze postrzegane przez inwestorów zagranicznych.

W Katalonii do 2017 roku zarejestrowano 7086 podmiotów zagranicznych, co stanowi niewiele ponad 1% wszystkich podmiotów gospodarczych funkcjonujących w regionie. W większości przypadków są to znacznych rozmiarów korporacje międzynarodowe, produkujące na szeroką skalę i tworzące liczne miejsca pracy. Jak wynika z analiz Instytutu Statystycznego Katalonii, przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego tworzyły 18% ogółu miejsc pracy w regionie i blisko 30% jego całego obrotu¹. Po ogłoszeniu wyników referendum część inwestorów zagranicznych postanowiła wyprowadzić swój kapitał i produkcję z Katalonii. Decyzję taką podjęto w trosce o własne interesy, w obliczu zagrożenia i niepewności na arenie politycznej, mając świadomość konsekwencji z jakimi wiązałoby się opuszczenie strefy euro przez nowe państwo i utrata poparcia ze strony Unii Europejskiej. W ciągu kilku tygodni od referendum, ponad 1200 podmiotów

¹ *Generalitat de Catalunya, Statistics: Foreign Companies in Catalonia*, http://catalonia.com/newsletter_news/newsletter/issue32/foreign-companies-2016.jsp (dostęp: 06.05.2019).

gospodarczych, w tym Caixabank oraz Sabadell przenieśli swoje siedziby poza granice Katalonii w obawie przed negatywnymi skutkami głosowania. Mimo to, w opracowaniu Financial Times „The FDI Magazine” z 2020 roku ekonomiści uznali Katalonię za najbardziej atrakcyjny inwestycyjnie region Europy Południowej pod względem bezpośrednich inwestycji zagranicznych w 2018 i 2019 roku. Ranking ten jest jednym z prestiżowych zestawień wykorzystywanych przez międzynarodowe koncerny do określania atrakcyjności regionów. Ogółem w Katalonii działa 8 642 firm międzynarodowych, które odpowiedzialne są za 50% katalońskiego eksportu i 19% całkowitego zatrudnienia. Liczba ta pokazuje wzrost o 22% w porównaniu do 2016 roku².

Największa liczba bezpośrednich inwestycji zagranicznych zlokalizowanych w Katalonii pochodzi z Niemiec(13%), Francji (12%) i Stanów Zjednoczonych (12%). Włochy, Holandia, Wielka Brytania, Luksemburg, Szwajcaria i Dania to inne kraje europejskie o znaczącej obecności w regionie. W zestawieniu branżowym zagranicznych przedsiębiorstw z siedzibą w Katalonii pod względem wielkości sprzedaży przeważają samochody i motocykle (13,4%) oraz żywność (12,59%).

Negatywne skutki przeprowadzonych działań separatystycznych widać najbardziej w odpływie bezpośredniego kapitału zagranicznego. Inwestorzy zagraniczni obserwując zawirowania polityczne w Katalonii postanowili ulokować bądź przenieść część swoich funduszy i ulokować je w regionach Hiszpanii lub państwach o bardziej stabilnej sytuacji politycznej.

Wnioski

Mimo konfliktu związanego z dążeniami separatystycznymi, Katalonia pozostaje jednym z głównych filarów gospodarczych Hiszpanii. Konflikt ten doprowadził do zachwiania relacji wewnętrznych i stabilności społecznej, wpływając negatywnie na handel międzynarodowy. Nie wydaje się on zakończony, gdyż w Katalonii wciąż dochodzi do protestów i starć z policją. Ma to bezpośredni związek z wyrokami jakie zapadły w sprawie liderów katalońskiego ruchu niepodległościowego. Dotychczas, w związku z organizacją nieuznanego przez Madryt referendum niepodległościowego w Katalonii z 2017 roku, skazanych zostało dziewięcioro separatystycznych działaczy. W dniu 14 października 2019 roku Sąd Najwyższy Hiszpanii skazał ich na kary od 9 do 13 lat więzienia za „*bunt i sprzeniewierzenie środków publicznych*”. Referendum było bowiem opłacone ze środków hiszpańskiego podatnika. W październiku 2019 roku, po wyroku skazującym byłych członków katalońskich władz, ponownie wystawiono za Puigdemontem europejski nakaz aresztowania. Na początku 2020 roku wezwał on Katalończyków do kontynuowania działań służących

²A top region for FDI, <http://catalonia.com/catalonia-barcelona/catalonia-barcelona/a-top-region-for-fdi.jsp> (dostęp: 23.03.2020).

niepodległości regionu. Przywódcom katalońskim wciąż zależy na tym, żeby protesty były masowe – bo wtedy w świat wysyłane są obrazy, które sugerują, że cały region chce się odłączyć od Hiszpanii³”. W kategoriach formalnych uzyskanie przez Katalonię suwerenności nie jest wobec istniejących w Hiszpanii ram prawnych możliwe. Dodatkowo, coraz częściej odbywają się marsze, których uczestnicy wyrażają poparcie dla jedności Katalonii z Hiszpanią. Badania ankietowe wykazują, że już nie 50%, a zaledwie niewiele ponad 30% Katalończyków chce samostanowienia swojego regionu⁴. Region kataloński jest zbyt słaby, aby oprzeć się sile rządu centralnego, który chętnie wykorzystuje swoją przewagę i już kilka dni po ogłoszeniu niepodległości był w stanie zapanować nad sytuacją w Katalonii.

Głównym zagrożeniem, które objawiło się w Katalonii przy okazji referendum październikowego, była niepewność ekonomiczna i wycofywanie się firm wraz z ich kapitałem poza granice regionu. Wyjście ze strefy euro, utrata politycznego sojusznika w postaci Unii Europejskiej, czy Organizacji Narodów Zjednoczonych to tylko kilka z wielu czynników, które mogłyby doprowadzić do gwałtownej destabilizacji ekonomicznej regionu i jego alienacji gospodarczej i politycznej. W wielu kalkulacjach korzyści płynące ze współpracy międzynarodowej i przynależności do UE przewyższają straty ekonomiczne ponoszone przez Katalonię na rzecz biedniejszych regionów Półwyspu Iberyjskiego.

Podsumowując, należy stwierdzić, że w wyniku referendum z 2017 roku Katalonia odniosła przede wszystkim negatywne skutki polityczne, a dopiero w dalszej kolejności straty ekonomiczne, chociaż znaczenia tych ostatnich nie należy pomijać ani umniejszać. Jej pozycja polityczna nie jest już tak silna jak jeszcze w połowie 2017 roku. Referendum z 2017 roku, mimo obaw ekonomistów i zwykłych obywateli pociągnęło za sobą konsekwencje ekonomiczne, ale odbiły się one na gospodarce znacznie mniej intensywnie niż początkowo oczekiwano. Analiza danych ekonomicznych nie pozwala na jednoznaczną ocenę wpływu wydarzeń z 2017 roku w Katalonii na jej sytuację gospodarczą. Okazuje się bowiem, że odpływ zagranicznych inwestorów, którzy mają największy udział w eksporcie oraz w strukturze zatrudnienia, nie wpłynął

³A.M. Kamińska, *Katalonia: na czym polega ten konflikt? Ekspert PISM: masowy separatyzm w Katalonii to nowość, Rozmowa z Maciejem Pawłowskim z Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych*, <https://www.polskieradio24.pl/5/1223/Artykul/2388927,Katalonia-na-czym-polega-ten-konflikt-Ekspert-PISM-masowy-separatyzm-w-Katalonii-to-nowosc> (dostęp: 20.03.2020).

⁴ M. Biernacka, *Współczesne dążenia separatystyczne w Katalonii. Uwarunkowania polityczne, gospodarcze i pragmatyka postaw jej mieszkańców*, s. 178., https://www.academia.edu/34491601/Współczesne_dążenia_separatystyczne_w_Katalonii._Uwarunkowania_polityczne_gospodarcze_i_pragmatyka_postaw_jej_mieszkańców (dostęp: 22.03.2020).

znacząco ani na wskaźniki ekonomiczne ani na wzrost bezrobocia. Tak więc, mimo wycofania się z Katalonii wielu silnych inwestorów, jest to wciąż jeden z najbogatszych regionów, korzystający z najszerszego zakresu autonomii spośród wszystkich regionów Hiszpanii. Działania separatystyczne doprowadziły do redukcji politycznej wiarygodności Katalonii, ale straty gospodarcze okazały się mniejsze od oczekiwanych.

Literatura

- Halicki, M., 2015. *Inwestycje – charakterystyka pojęcia i podstawy rachunku inwestycyjnego*, Przegląd Geopolityczny, 12, s. 85-94.
- Karwińska, M., 2016. *Zarządzanie bezpieczeństwem europejskim*, Przegląd Geopolityczny, 17, s. 63-84.
- Kochanecki, A., 2018. *Dążenia niepodległościowe Katalonii w XX i XXI w. w kontekście referendum niepodległościowego z 1 października 2017 r.*, Przegląd Geopolityczny, 23, s. 144-157.
- Kubin, T., 2016. *Kryzys gospodarczy w Hiszpanii. Przyczyny, przejawy, następstwa*, Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 287.
- Mankiw, N.G., Taylor, M.P., 2009. *Makroekonomia*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Mol, M.M., 2019. *Dążenia niepodległościowe w Katalonii, a sytuacja polityczno-ekonomiczna w Hiszpanii w XXI wieku*, Wrocław.
- Oleksiewicz, I., 2020. *Kryzys kulturowy Unii Europejskiej czy wzrost bezpieczeństwa tożsamości kulturowej Europejczyków?*, Przegląd Geopolityczny, 33, s. 155-172.
- Trubalska, J., 2017. *Wielowymiarowe zarządzanie granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej*, Przegląd Geopolityczny, 19, s. 104-113.
- Vitale, A., 2020. *The rebirth of economic nationalism – from neo-protectionism to the new world geo-economy*, Przegląd Geopolityczny, 34, s. 36-51.
- Wierzbicka, E., 2010. *Deficyt budżetowy a problem wydatków sztywnych w Polsce*, Acta Scientifica Academiae Ostroviensis, nr 41.
- Wilczyński, P. L., 2017. *Miejsca potencjalnych konfliktów etnicznych w Europie*, Przegląd Geopolityczny, 20, s. 28-52.
- Wolniak, R., 2010. *Korporacje transnarodowe*, [w:] *Rozwój w dobie globalizacji*, red. A. Bąkiewicz i U. Żulawska, Warszawa.

The economic consequences of Catalonia's separatist activities in 2017

For over 200 years, Catalonia has signaled its aspirations to gain an independent state. Catalonia's efforts for independence are patriotic and have been carried out for many years in many segments of life. The events that took place in Catalonia in 2017, in connection with the independence referendum, were the culmination of the region's independence efforts over the past hundred years. The 2017 referendum and the declaration of independence by Catalonia had a negative impact on the political and socio-economic stability of the region. The article analyzes the economic effects of the separatist activities in 2017.

Key words: Catalonia, economy, separatism, Spain.